

Patlashynska Iryna. Peacekeeping of European Organizations. Significant spread of instability and increased number of internal conflicts in the European region contributed to the process of institutionalization of regional peacekeeping organizations. In particular, since the Yugoslav crisis, the OSCE has significantly expanded its operations in response to threats to peace and stability, adopted two fundamental documents: “Challenge of Change” and “Early warning, conflict prevention and crisis management (including mission speakers and actions of the OSCE peacekeeping), peaceful settlement of disputes”, which laid the mechanisms for the peaceful settlement of disputes and, if necessary, the procedure of deploying peacekeeping operations.

Along with the OSCE to peacekeeping in Europe, and even beyond, involved the European Union and the Council of Europe. In 1999, EU member states agreed to establish a unified organizational structures in the security and defense of the European continent. And as a consequence, in 2003 was adopted a European Security Strategy (ESS). According to the Strategy, the only condition of EU peacekeeping using military and civilian personnel is their compliance with the UN Charter. However, this document does not provide for collective security. Therefore, in all EU documents concerning the security sector, stated that the new system is in no way a competitor or alternative to NATO Obligatory important networking, coordination, etc.

The Institutionalization of peacekeeping on European territory are giving significant results, but effective mechanisms for successful independent peacekeeping operations on its own are not created. So you can talk about preserving US influence (through the establishment of NATO) to European peacemaking and the need for further practical and theoretical elaboration of relevant peacekeeping mechanisms.

Key words: conflict, doctrine, international organization, OSCE, The European Union, the army, the world.

Патлашинская Ирина. Миротворческая деятельность европейских организаций. Широкое распространение нестабильности и увеличение количества внутренних конфликтов в европейском регионе способствовали процессу институционализации миротворческой деятельности региональных организаций. В частности, начиная с югославского кризиса, ОБСЕ значительно расширила границы своей деятельности и в ответ на угрозы миру и стабильности приняла два основополагающих документа: «Вызов времени перемен и «Раннее предупреждение, предотвращение конфликтов и урегулирования кризисов (включая миссии докладчиков и действия ОБСЕ по поддержанию мира), мирное урегулирование споров», которые заложили механизмы мирного разрешения споров, а в случае необходимости – процедуру развертывания операций по поддержанию мира.

Наряду с ОБСЕ к миротворческой деятельности в Европе и даже за ее пределами приобщаются Европейский Союз и Совет Европы. В 1999 г. государства ЕС договорились о создании единых организационных структур в сфере безопасности и защиты европейского континента. И, как следствие, в 2003 г. была принята Европейская стратегия безопасности (ЕСБ). Согласно Стратегии единственным условием проведения миротворческих операций ЕС с использованием военного и гражданского персонала является их соответствие Уставу ООН. Однако данный документ не предусматривает коллективной системы безопасности. Поэтому во всех документах ЕС относительно сферы безопасности указано, что новая система ни в коем случае не конкурент или альтернатива НАТО, что важно обязательное налаживание контактов, координация действий и т. д.

Институционализация миротворческой деятельности на европейской арене дает уже определенные результаты, но действенных механизмов для проведения успешных самостоятельных миротворческих операций собственными силами так и не создано. Поэтому можно говорить о сохранении влияния США (через соответствующие структуры НАТО) на европейское миротворчество и необходимости дальнейшей практической и теоретической доработки соответствующих миротворческих механизмов.

Ключевые слова: конфликт, доктрина, международная организация, ОБСЕ, Европейский Союз, армия, мир.

Стаття надійшла до редколегії
17.01.2017 р.

УДК 323:316.75(4)

Микола Пікула

Європеїзм як ідеологія об'єднання Європи та його структура

У статті проаналізовано ідеологічні складники європейської політичної свідомості. Аналізуючи європейську політичну свідомість, автор надає пріоритет ідеології європеїзму, який визначає як ідейно-політичну течію, що обґрунтовує економічне та політичне об'єднання країн Європи на основі історичної, соціальної та духовної спільності її народів. Тут зазначається, що європеїзм диференціюється на окремі складники, що

© Пікула М., 2017

отримали назви – єврооптимізм (євроентузіазм, євроідеалізм), єврореалізм, європрагматизм, європесимізм та євроскептицизм. Підтримуючи думку про публіцистичне походження зазначених термінів, автор вважає, що дедалі більше вони привертають увагу науковців, стають об'єктом наукових досліджень.

Зазначено, що єврооптимізм варто трактувати у сенсі сприятливого суспільного ставлення до процесу європейської інтеграції; єврореалізм слід розглядати як амбівалентну категорію, що не оспорує євроінтеграцію, проте трактує її реалістично; європрагматизм частіше вбачається скрізь пріоритет економічних інтересів європейської інтеграції. Єврооптимісти вірять в ЄС, підкреслюючи, що критичне ставлення до тієї чи іншої політики ЄС саме по собі не позбавляє статусу єврооптиміста. Європесимісти, навпаки, не підтримують ЄС в його сучасному стані або песимістично налаштовані щодо напрямків його розвитку. Звертається увага, що євроскептицизм як суспільно-політичне явище вкоренився у кількох варіантах: «твердий євроскептицизм» та «м'який євроскептицизм». Він постає як форма захисту національної ідентичності.

Ключові слова: європеїзм, єврооптимізм, європесимізм, європрагматизм, єврореалізм, євроскептицизм, європейська політична свідомість, ідеологія,

Постановка наукової проблеми та її значення. Європейська політична свідомість людей є суб'єктивним виміром євроінтеграційної політики. Сприйняття громадянами європейських країн політичної інтеграції на континенті дедалі більше визначає перспективи інтеграційного процесу. Особливо вивчення європейської політичної свідомості актуалізується, коли загострюються проблеми євроінтеграційного розвитку. В умовах зростання євроскептицизму у багатьох країнах ЄС формування європейської політичної свідомості дедалі більше стає передумовою успіху всього інтеграційного проекту і необхідною умовою політичної єдності Європи.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У науковій літературі окремі аспекти поставленої проблеми охарактеризував А. Байков, який стверджував, що «на різних етапах євроінтеграція надихалася п'ятьма основними ідеологемами: європеїзмом, католицизмом, федералізмом, кейнсіанством і мультикультуралізмом (багатокультурністю), піднесення кожної з них на тому чи іншому етапі визначалося прагматичними завданнями, вимогами і труднощами інтеграції. Решта при цьому не відкидалася, а відсувалася на периферію, утворюючи в сукупності комплекс ідеологем інтеграції в ЄС» [2, с. 130].

На думку українського дослідника В. Копійки, еволюція європейської ідеології розпочалася з федералізму, який став однією з перших інтеграційних концепцій, що мала на меті створення теоретичного підґрунтя процесу об'єднання європейських країн. «Попри ідеологізовану частину федералістської теорії, ті її положення, що передбачають централізацію влади, – стверджував дослідник, – набирають особливої ваги, коли йдеться про необхідність одночасного вирішення таких проблем, як розширення географічних меж ЄС і створення ефективного механізму прийняття рішень» [8, с. 48]. В. Копійка слушно зауважує, що федералізм набув практичного виміру в контексті пан'європейського руху [8].

Особливо значна увага в українській науці приділялася такому різновиду європеїзму, як євроскептицизм: Є. Артёмов досліджував євроскептицизм у сучасному геополітичному дискурсі ЄС [1]; В. Вдовиченко аналізувала співвідношення атлантизму та європеїзму у зовнішній політиці Італії [4]; О. Оськін розглядав євроскептицизм як опозицію до ідеї європейської інтеграції [11]; О. Тарнавський звернув увагу на формування та типологію поняття «євроскептицизм» [12].

Мета дослідження – на основі аналізу сутності європеїзму виявити структуру та різновиди його ідеологем, їхні спільні та особливі риси та специфіку. Політико-ідеологічні (цінність, ідеал, ідея, доктрина, концепція, погляди, теорія та ін.) та політико-дійові (свідомість консервативна, ліберальна, реформістська, радикальна та ін.) складники будемо розглядати як ідеологічну складову частину європейської політичної свідомості.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Першою політичною доктриною, що відображала інтеграційні процеси в Європі, став пан'європеїзм [9]. Пан'європейський рух багато в чому став базою і для концепції європеїзму ХХ ст., яка базувалася на засадах рівноправності всіх союзних держав, хоча вважають, що свого часу, в 1940-х рр., У. Черчілль запропонував об'єднання навколо Великобританії. Основна відмінність полягала в тому, що в європеїзмі домінували економічні мотиви. Безумовно, як пан'європейський рух, так і європеїзм в цілому почасти стали реакцією на посилення США та послаблення континентальних зв'язків.

Загалом, погоджуючись з думкою зазначених дослідників, віддамо перевагу позиції колишнього президента Чехії, незважаючи на те, що він не вважав себе європеїстом [7]. Він стверджував: «В останні роки, як в моїй країні, так і за кордоном, я часто говорив і писав про європеїзм, який я

вважаю панівною ідеологією сучасної Європи. Незважаючи на наявний плюралізм думок у багатьох конкретних речах, ця ідеологія більш-менш визначає всі важливі поточні події в Європі через свою надзвичайну міцність, її загальне визнання та її небезпечну простоту» [17, с. 7]. На думку В. Клауса, існує м'який і жорсткий варіант європеїзму [17, с. 19].

Аналізуючи європейську політичну свідомість, вважаємо за потрібне на перше місце поставити сьгодні європеїзм, на основі якого вона формується. За визначенням О. Крочі, європеїзмом називається процес підтримки курсу європейської інтеграції [15]. О. Чубар'ян європеїзмом називає політичну течію і об'єктивну реальність, які характеризуються багатогранністю, що є постійним полем взаємодії, а іноді й зіткнення консервативних, ліберальних, радикальних ідей і світоглядів [14, с. 6].

На думку української дослідниці В. Вдовиченко, європеїзму, заснованому на пріоритетності європейської ідентичності, загальної культури та традицій європейських народів, притаманне прагнення самовизначення європейських держав, надання їх економічному та політичному життю пріоритетних цілей. Його метою, вона вважає, є «уособлення політичної єдності держав Європи, яке полягає у прагненні зробити Європу «великим» актором міжнародної політики з певною автономією» [4, с. 246–247].

Останнім часом активно вживають терміни, що вказують на країну поширення конкретної форми європеїзму – «італійський європеїзм», «російський європеїзм» і т. д., що означають таке ж відношення і сприйняття певною країною Європи та її місце в ній.

Варто звернути увагу на думку В. Гавела, який слушно зазначав, що при визначенні «європейськості слід усвідомлювати двобічність усього того, що Європа дала світу»; що «ми навчили світ не тільки правам людини, а й Голокосту; ми дали початок духовним імпульсам не тільки для промислової і інформаційної революції, а й для пограбування та забруднення природи; ми спонукали розвиток науки і технології та безжалісно витіснили важливий людський досвід, породжений тисячоліттями практики» [5].

Політик справедливо констатує, що «найгірші події ХХ ст. – світові війни, фашизм, комуністичний тоталітаризм – були в основному діяннями Європи. Однак протягом минулого століття Європа пережила і добрі події (хоча і не всі вони належать до заслуг Європи) – завершення колоніальної ери, падіння залізної завіси, початок європейської інтеграції» [5].

Отже, будемо визначати європеїзм як ідейно-політичну течію, що обґрунтовує економічне та політичне об'єднання країн Європи на основі історичної, соціальної та духовної спільності її народів.

Сьогодні європеїзм диференціювався на окремі складники, які отримали свої назви – єврооптимізм (євроентузіазм, євроідеалізм), єврореалізм, європрагматизм, європесимізм та євроскептицизм. Усі вони мають скоріше публіцистичне походження, проте застосовуються в зовнішньополітичній риториці та дедалі більше привертають увагу науковців, усе частіше стають об'єктом наукових досліджень. У контексті формування європейської політичної свідомості вони набувають особливого значення, і тому не могли залишатися поза нашою увагою.

Єврооптимізм дослідники трактують у сенсі сприятливого суспільного ставлення до процесу європейської інтеграції, а єврооптимістами називають прихильників членства в ЄС. Деякі дослідники пропонують їх поділити на кілька груп [6].

Для прихильників євроатлантичного напрямку пріоритетом є збереження стратегічної співпраці зі США як головним союзником єдиної Європи та необхідність захисту західноєвропейських цінностей від загрози ісламізації. Серед них сильні і «русифобські» переконання, оскільки, на їхню думку, для Росії є чужими європейські цінності. Ця точка зору, на думку російської дослідниці К. Гуляєвої, тяжіє до пан'європейської концепції Р. Куденхове-Калергі [6, с. 64].

Представникам іншої групи «єврооптимістів» властива ідея поступового об'єднання Європи за допомогою збереження соціально орієнтованої ринкової економіки та демократичних цінностей. Вони виступають за збереження «євроатлантичного» цивілізаційного простору, але проти «домінуючої ролі США і переконані в необхідності проведення Європейським союзом незалежної від Вашингтона політики за збереження стратегічного партнерства» [6, с. 64]. Ця група терпимо ставиться до Росії та мусульманського світу.

У комбінованій типології ставлення до євроінтеграції польського дослідника К. Зуби виокремлюється поняття єврореалізму, який характеризується одночасним проявом протилежних якостей. У своєму аналізі К. Зуба вказує на те, що поняття єврореалізму як амбівалентна категорія відбиває

позицію як значної кількості політичних партій, так і громадських ініціатив і широких верств суспільства [11, с. 32–33].

Можна погодитися з думкою львівського теолога М. Черенкова, що єврореалізм не оспорує обраний напрямок руху – євроінтеграцію України, проте він трактує поточну ситуацію реалістично. «Дуже важливо – бачити не тільки в Україні, а й у сьогоднішній Європі гнучкий і мінливий організм, розуміти, як в умовах руху назустріч один одному вони можуть зазнавати змін і по-новому характеризувати себе, робити поправки, щоб це зближення було взаємозбагачувальним і надавало нові сили» [13].

Європрагматизм іноді трактується як визначення політичного порядку денного європейської інтеграції економічними інтересами, іноді як неприйняття євроінтеграції, що поєднується з визнанням користі від існування Євросоюзу.

Проте предметом ґрунтовних досліджень науковців став євроскептицизм. Вважають, що євроскептицизм як суспільно-політичне явище з'явився у Великобританії в 1950-х рр. Проте термін «євроскептицизм» уперше було вжито у виданні The Times в середині 1980-х рр. Тоді йшлося про те, що «корінь євроскептицизму – у позиції Великобританії проти французько-німецького домінування в ЄС» [16, с. 14, 16; 20]. Термін поступово вкоренився в інших регіонах, особливо після дискусії в європейських країнах під час ратифікації Маастрихтського договору.

Однією з найбільш відомих концепцій дихотомічної категоризації євроскептицизму є теорія англійських вчених П. Таггарта і А. Щербяка. Вони виділяли два види євроскептицизму: «твердий євроскептицизм» («hard euroscepticism») – «принципова опозиція до ЄС і європейської інтеграції» [19], незгода з ідеєю Європейського Союзу загалом, заперечення ідеї європейської інтеграції, небажання участі своєї країни в цьому союзі; «м'який євроскептицизм» («soft euroscepticism»), де «немає принципового заперечення проти європейської інтеграції та членства в ЄС, але проблеми однієї (або кількох) сфер політики викликають опозиційне ставлення до ЄС» [19]; він охоплює значно ширший спектр позицій, проте менш категорично ставиться до ідеї євроінтеграції, критика окремих її аспектів, відображення опозиційності стосовно конкретних дій ЄС, які не відповідають чи не відповідають інтересам власної держави [19]. М'який тип пов'язаний з єврореалізмом, який включає в себе бажання більшого суверенітету національних держав.

Голландський і бельгійський дослідники П. Копецьки і С. Мюде у статті «Два боки євроскептицизму: позиції партій з питань європейської інтеграції в Центральній-Східній Європі» [18] критикували цю концепцію та, у свою чергу, висунули типологію, де євроскептицизм пов'язується з іншими трактуваннями ставлення до ЄС. Критеріями їхньої типологізації стали підтримка принципу європейської інтеграції (дифузне) і підтримка процедури Європейського Союзу (конкретна підтримка). У рамках першого виміру за горизонтальну вісь береться вісь єврофілів і єврофобів, за вертикальну вісь беруться розбіжності між єврооптимістами та євроскептиками. Запропонована авторами схема дозволяє виокремити різні прояви європеїзму як підтримки європейської інтеграції (рис. 1).

		Підтримка європейської інтеграції	
		єврофіли	єврофоби
Підтримка ЄС	єврооптимісти	євроентузіасти	європрагматики
	європесимісти	євроскептики	євронегативісти (eurorejects)

Рис. 1. Підтримка європейської інтеграції та ЄС [18]

П. Копецьки і С. Мюде визначають чотири підкатегорії європеїзації. Перший критерій – «підтримка ідей європейської інтеграції» – дозволяє виокремити два ідеологічні напрями – єврофіліство та єврофобство. Другий критерій типології, «підтримка Європейського Союзу», відокремлює єврооптимістів і європесимістів.

Єврофіли – це «ті, хто вірять в ключові ідеї європейської інтеграції, які лежать в основі ЄС: узаконене співробітництво на основі об'єднаного суверенітету (політичний елемент) і інтегрованої ліберальної ринкової економіки (економічна складова) [18]; вони підтримують ідеї європейської інтеграції незалежно від того, як вони реалізуються в деталях, вони є протилежністю єврофобам. До єврофілів дослідники, зокрема, відносять Ж. Монне, який вірив в європейську інтеграцію як політичний, так і економічний процес, колишнього британського прем'єра М. Тетчер, яка розглядала європейську інтеграцію насамперед в економічному плані як створення вільної економічної зони, колишнього президента Франції Ш. де Голля, який говорив про єдину Європу як «мрію мудрих», водночас розглядаючи європейську інтеграцію як лише мінімальну і добровільну співпрацю між націями-державами [18].

Єврофоби не підтримують (і навіть часто виступають проти) загальної ідеї європейської інтеграції, яка лежить в основі ЄС. Вони приймають цю позицію, оскільки стоять на засадах націоналізму, соціалізму чи інших ідеологій [18].

Єврооптимісти вірять в ЄС – у те, як він розвивається, або в те, що вони задоволені його створенням і запуском, чи те, що вони оптимістично налаштовані щодо напрямку розвитку ЄС. Вони підкреслюють, що критичне ставлення до тієї чи іншої політики ЄС саме по собі не позбавляє статусу єврооптиміста. Як тільки партія сприймає в даний час ЄС у цілому, вона включена в цю категорію. Наприклад, незважаючи на деяку критику спільної сільськогосподарської політики ЄС, Польська селянська партія (PSL) є єврооптимістом, а не тільки тому, що він вбачає в ЄС життєво важливий інструмент для підтримки фермерських громад, оскільки підтримує загальну форму і розвиток політичних, інституційних і соціальних елементів ЄС [18].

Європесимісти, навпаки, не підтримують ЄС в його сучасному стані або песимістично налаштовані щодо напрямків його розвитку. Це не обов'язково означає, що всі європесимісти заперечують членство в ЄС. Деякі з них просто розглядають поточну діяльність ЄС як серйозне відхилення від їхньої інтерпретації ідеї європейської інтеграції. Проте вони підтримують ці ідеї, сподіваючись змінити ЄС таким чином, щоб він більш адекватно відображав ідеї євроінтеграції.

Євроскептики на запропонованій схемі розташовані в нижньому лівому куті і об'єднують позиції єврофілів і європесимістів. Вони підтримують загальні ідеї європейської інтеграції, але песимістично ставляться до діяльності ЄС [18].

Євронегативісти (П. Копецьки і С. Мюде вживають термін «eurorejects» – єврозаперечення), що знаходяться у нижньому правому куті схеми, поєднують у собі позиції єврофобів та європесимістів. Вони відмовляються і від ідеї європейської інтеграції, і від підтримки ЄС [18].

Серед суспільно-політичних груп Чехії фахівці виділяють чотири основні світоглядні групи: «праві єврооптимісти»; «праві євроскептики»; «ліві єврооптимісти»; «ліві євроскептики» [10].

«Праві євроскептики» вважають, що Євросоюз повинен бути лише економічною організацією. Завдання такої організації – скерувати європейські країни в бік економічного лібералізму (вільного ринку праці і торгівлі) та децентралізації. Національний суверенітет повинен залишатися пріоритетним. Євросоюз ця група критикує за централізацію і прагнення до економічного соціалізму. Головним цивілізаційним пріоритетом «євроскептиків» є ідея «євроатлантичної цивілізації», єдності ЄС і НАТО в перспективі домінуючої ролі США [10].

«Праві єврооптимісти» євроатлантичну єдність також вважають пріоритетною, проте для них не характерні націоналізм і економічний лібералізм. Вони вважають, що європейська ідентичність заснована на традиційних християнських цінностях, а саме: на цінностях католицизму і протестантизму. Пріоритетом для них є збереження політичних зв'язків із США як головним союзником єдиної Європи, яка поступово перетворює свою сучасну ліво- або праволіберальну ідентичність в ліберально-консервативну. Тут також чітко звучить ідея про необхідність захисту західноєвропейських, а скоріше «євроатлантичних» цінностей від «загрози» ісламу, причому з явним «антиросій-

ським» акцентом, оскільки вважається, що Росія як неєвропейська держава не причетна до європейських цінностей [10].

«Ліві єврооптимісти» захищають ідею поступового об'єднання Європи на основі збереження соціально-ринкової економіки та сучасних демократичних цінностей, на відміну від пропозиції направляти Євросоюз до більш ліберальної економіки або, навпаки, до традиціоналізму. «Ліві єврооптимісти» зберігають ідею «євроатлантичного» цивілізаційного простору, але за відсутності домінуючої ролі США. «Єврооптимісти» переконані в необхідності здобуття незалежності Євросоюзу від США за збереження політичного та цивілізаційного партнерства. До сусідів ЄС «єврооптимісти» ставляться терпимо, причому стосується це як Росії, так і мусульманського світу [10].

«Ліві євроскептики» в переважній більшості заперечують ідею Євросоюзу як ідеологічного союзника «глобального імперіалізму» та американської світової гегемонії. Вони дотримуються традиційних ідей протистояння соціалізму й імперіалізму, в якому Євросоюз стоїть на боці останнього. На відміну від наведених вище напрямів комуністи заперечують ідею «євроатлантизму», яку вони не можуть сприймати як партнерство ЄС і США, а скоріше як інструмент політичного впливу Сполучених Штатів у Європі [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, виникнення різних складників європеїзму є нормальним явищем в умовах існування протилежних наслідків інтеграційних процесів, є реакцією на глобалізацію з боку політичних партій різного ідеологічного спрямування. У такому контексті єврооптимізм постає як форма сприятливого ставлення до процесу європейської інтеграції, а євроскептицизм як форма захисту національної ідентичності. Загалом дослідження показало, що критичні настрої щодо процесів євроінтеграції в тій чи іншій формі поширені у всіх країнах ЄС. Вони мають різні ідеологічні основи та засоби аргументації своєї позиції. Національні форми ідеології європеїзму можуть стати предметом подальших досліджень.

Джерела та література

1. Артёмова Е. С. Євроскептицизм у сучасному геополітичному дискурсі Європейського Союзу : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 21.03.03 / Артёмова Е. С. ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ, 2014. – 20 с
2. Байков А. А. Идеологический компонент в эволюции Евросоюза / А. А. Байков // Полис. Политические исследования. – 2013. – № 1. – С. 130–141.
3. Борко Ю. Европейская идея: от утопии к реальности. Исторические метаморфозы европеизма [Электронный ресурс] / Ю. А. Борко // Борко Ю. А. Общий европейский дом: что мы о нем думаем / Ю. А. Борко, А. В. Загорский, С. А. Караганов. – С. 8–48. – Режим доступа : http://old.mgimo.ru/files/2004/kafedry/evro_int/reader4meo_4-1.doc
4. Вдовиченко В. Взаємозв'язок атлантизму та європеїзму у зовнішній політиці Італії (1992–2001 рр.) / Вікторія Вдовиченко // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – 2012. – № 21. – С. 244–265.
5. Гавел В. Две стороны европейского самосознания [Электронный ресурс] / В. Гавел // День. – 2000. – № 115. – Режим доступа : <https://day.kyiv.ua/ru/article/podrobnosti/dve-storony-evropeyskogo-samosoznaniya>
6. Гуляева К. В. Дискурс о сути интеграционного процесса в Европейском союзе: «Єврооптимісты» против «Євроскептиков» / К. В. Гуляева // Власть. – 2010. – № 5. – С. 64–67.
7. Клаус В. Почему я не «європеист» / В. Клаус // Логос. – 2004. – № 2 (42). – С. 85–90.
8. Копійка В. В. Ідеологія європейської інтеграції / В. В. Копійка // Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2011. – № 20. – С. 47–50.
9. Куденхове-Калерги Р. Н. Пан-Європа / Р. Н. Куденхове-Калерги ; отв. ред. Е. Айзпурут. – М. : Вита Планетаре, 2006. – 120 с.
10. Миклас Я. «Євроскептики» и «єврооптимісты». ЕС в чешском общественно-политическом сознании [Электронный ресурс] / Ян Миклас. – Режим доступа : <http://www.stoletie.ru/print.php?ID=33782>
11. Оськін О. Євроскептицизм: основні типи опозиції до ідеї європейської інтеграції / О. Оськін // Дослідження світової політики. – 2006. – № 14. – С. 25–39.
12. Тарнавський О. Р. Формування поняття та типології євроскептицизму / О. Р. Тарнавський // Гілея : науковий вісник. – 2016. – № 109. – С. 338–343.
13. Черенков М. Без Украины нет Европы [Электронный ресурс] / Михаил Черенков. – Режим доступа : <http://informburo.dn.ua/cgi-bin/iburo/start.cgi?info52=4597>

14. Чубарьян А. Российский европеизм / А. Чубарьян. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 415 с.
15. Croci O. Italian Security Policy after the Cold War / O. Croci // Journal of Modern Italian Studies. – 2003. – № 8: 2. – P. 266–283.
16. Harmsen R. Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration / R. Harmsen, M. Spiering. – New York ; Amsterdam, 2004. – 291 p.
17. What is europeism? [Electronic resource] / Václav Klaus // Klaus V. What is europeism or what should not be the future for Europe. Published by CEP – Center for Economics and Politics / V. Klaus, J. Weigl, P. Mach, M. Loužek, J. Brodský. – Access mode : <http://cepin.cz/docs/dokumenty/europeism.pdf>
18. Kopecky P. The Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe. European Union Politics [Electronic resource] / P. Kopecky, C. Mudde. – London : 026076. SAGE Publication ; New Delhi : Thousand Oaks CA, 2002. – Vol. 3 (3). – P. 297–326. – Access mode : <http://eup.sagepub.com/content/3/3/297.full.pdf+html>
19. Taggart P. Theorising Party – Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality [Electronic resource] / P. Taggart, A. Szerbiak // Sussex European Institute. – 2003. – Access mode : <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-12.pdf&site=266>
20. Vasilopoulou S. Varieties of Euroscepticism: the case of the European extreme right / S. Vasilopoulou // Journal of Contemporary European Research. – 2009. – Т. 5. – №. 1. – P. 3–23.

Pikula Mykola. Europeanism as an Ideology of European Unification and Its Structure. The article analyzes the ideological components of the European political consciousness. Analyzing the European political consciousness, the author gives priority to the ideology of Europeanism, which defines as an ideological and political trend that justifies the economic and political unification of the countries of Europe on the basis of the historical, social and spiritual community of its peoples. It is noted here that Europeanism is differentiated into separate components, which received the names Euro-optimism (Euro-enthusiasm, Euro-idealism), Euro-realism, Euro-Pragmatism, Euro-pessimism and Eurosceptism. Supporting the opinion on the journalistic origin of these terms, the author believes that they are attracting the attention of scientists more and more, becoming the object of scientific research.

The author believes that Euro-optimism should be interpreted in the sense of a favorable public attitude to the process of European integration; Euro-realism should be viewed as an ambivalent category, does not challenge European integration, but treats it realistically; Euro-Pragmatism is often seen everywhere as a priority of the economic interests of European integration. Euro-optimists believe in the EU, stressing that a critical attitude towards one or another EU policy does not in itself deprive the status of a Euro-optimist. Euro-pessimists, on the contrary, do not support the EU in its current state or are pessimistic about the direction of its development. Attention is drawn to the fact that Euroscepticism as a socio-political phenomenon has taken root in several variants: “hard euroscepticism” and “soft euroscepticism”. It acts as a form of protection of national identity.

Key words: Europeanism, Euro-optimism, Euro-pessimism, Euro-Pragmatism, Euro-realism, Euro skepticism, European political consciousness, ideology.

Пикула Николай. Европеизм как идеология объединения Европы и его структура. В статье анализируются идеологические составляющие европейского политического сознания. Анализируя европейскую политическую сознательность, автор отдает приоритет идеологии европеизма, который определяет как идейно-политическое течение, что обосновывает экономическую и политическое объединение стран Европы на основе исторической, социальной и духовной общности ее народов. Здесь отмечается, что европеизм дифференцируется на отдельные составляющие, получивших названия – еврооптимизм (евроэнтузиазм, евроидеализм), еврореализм, европрагматизм, европессимизм и евроскептицизм. Поддерживая мнение о публицистическом происхождении указанных сроков, автор считает, что все больше они привлекают внимание ученых, становясь объектом научных исследований.

Автор считает, что еврооптимизм следует трактовать в смысле благоприятного общественного отношения к процессу европейской интеграции; еврореализм следует рассматривать как амбивалентную категорию, которая не оспаривает евроинтеграцию, однако трактует ее реалистично; европрагматизм чаще видится везде приоритет экономических интересов европейской интеграции. Еврооптимисты верят в ЕС, подчеркивая, что критическое отношение к той или иной политике ЕС само по себе не лишает статуса еврооптимиста. Европессимисты, наоборот, не поддерживают ЕС в его современном состоянии или пессимистично настроены относительно направлений его развития. Обращается внимание, что евроскептицизм как общественно-политическое явление укоренился в нескольких вариантах: «твердый евроскептицизм» и «мягкий евроскептицизм». Он выступает как форма защиты национальной идентичности.

Ключевые слова: европеизм, еврооптимизм, европессимизм, европрагматизм, еврореализм, евроскептицизм, европейское политическое сознание, идеология,

Стаття надійшла до редколегії
03.04.2017 р.